

DOI <https://doi.org/10.32782/chc.v055.2024.20>

ORCID ID: 0000-0002-5297-5235

**Метою даної статті є дослідження правових основ делімітації морських кордонів у між-**

народному праві, аналіз судової практики міжнародних судових і арбітражних органів щодо розмежування морських просторів. На основі дослідження оцінити сучасні виклики та перспективи правового врегулювання морських територіальних суперечок.

**Виклад основного матеріалу.** Делімітація морських кордонів є важливим інструментом для забезпечення державного суверенітету та економічного розвитку. Процес визначення чітких меж територіальних вод, виключних економічних зон (ВЕЗ) та континентального шельфу має вирішальне значення для суверенітету держав та сталого використання морських ресурсів. Основу сучасного морського права, а також практику укладення численних двосторонніх угоди між країнами щодо конкретних аспектів делімітації, заклали Женевські конвенції 1958 року. 29 квітня 1958 року на Конференції ООН з морського права у м. Женева було прийнято чотири незалежних конвенцій: Конвенція про територіальне море і прилеглу зону (набула чинності 10 вересень 1964 р.); Конвенція про відкрите море (набула чинності 30 вересня 1962); Конвенція про рибальство та збереження живих ресурсів відкритого моря (набула чинності 20 березня 1966 року) та Конвенції про континентальний шельф (набула чинності 10 червня 1964 року). Крім того, необов'язковий протокол про підпис про обов'язкове врегулювання спорів, який набув чинності 30 вересня 1962 року [2].

З часом деякі положення Женевських конвенцій застаріли та не враховували сучасні технології визначення морських кордонів. Це спонукало міжнародну спільноту до розробки та прийняття нового нормативно-правового акту. З 1982 року основним міжнародним юридичним актом, що регламентує питання морських кордонів, є Конвенція ООН з морського права, яка також визначає правові засади для вирішення спорів.

Основні положення Конвенції визначають зони морських просторів та встановлюють критерії визначення їх межі між державами: це визначення територіального моря до 12 морських миль, прилеглої зони до 24 морських миль, встановлення виключної економічної зони до 200 морських миль, положення щодо континентального шельфу, який може простягатися до 350 морських миль за певних умов [1].

Делімітація – це визначення в договірному порядку загального напрямку проходження лінії державного кордону з позначенням її на картах, схемах і планах [3, с. 88].

Розмежування морських просторів може бути здійснене в односторонньому випадку для встановлення зовнішніх морських кордонів, коли делімітація здійснюється на підставі власного акту держави, котрий відповідає нормам міжнародного права та не посягає на інтереси інших держав.

Але у разі неправомірних дій в процесі розмежування морських просторів може порушуватися інтереси всього міжнародного співтовариства або делімітація являє собою поділ певного морського простору, на який мають право дві або кілька держав, або розмежування ускладнюється наявністю поділу морських природних ресурсів (газ, нафта тощо), такі обставини потребують справедливого розмежування з обранням правильного правового методу делімітації. У випадку делімітації морських просторів між двома або декількома державами йдеться не просто про яку-небудь технічну операцію проведення розмежувальної лінії і нанесення її на карту. Тут виникає комплексна і складна політико-правова проблема міждержавних відносин, яку можливо вирішити тільки на основі принципів і норм міжнародного права [4, с. 27–28].

Делімітації морських просторів визначається на основі, закріплених у Конвенції ООН 1982 року, принципів: принципу серединної лінії (ст. 15), принципу справедливого розподілу (ст. 74(1), ст. 83(1)), принципу домовленості між сторонами (ст. 74(3), ст. 83(3)) [1].

Згідно принципу середньої лінії морські кордони визначаються за рівною відстанню від найближчих точок узбережжя суміжних або протилежних держав. Саме цей принцип є важливим при визначенні кордону морського простору, який, як зауважує І. В. Дмитриченко, перекривається «правовими титулами» двох або кількох держав [4, с. 26].

Принцип справедливості передбачає врахування обставин, що можуть впливати на кордон, таких як довжина берегової лінії, наявність островів, економічні та географічні особливості. Концепція принципу справедливості походить від «справедливості», яка є загальним принципом права, і зокрема, притаманна морській делімітації. Спочатку вона з'явилася в Прокламації Трумена 1945 року, а потім закріпилася у справі Міжнародного суду ООН 1969 року про Континентальне Північне море [6, с. 24].

Принцип домовленості між сторонами означає делімітацію морських просторів на основі взаємної домовленості з урахуванням правових

норм та особливостей територій узгоджуваних держав. Цей принцип дозволяє країнам укласти двосторонні або багатосторонні угоди щодо делімітації своїх морських кордонів для вирішення конкретних спірних питань. У своєму дисертаційному дослідженні І. В. Дмитриченко, зазначає, що важливою частиною проблеми встановлення морських кордонів є «розмежування між протилежними або суміжними державами морських просторів, в межах яких вони здійснюють свій суверенітет або свою юрисдикцію» [4, с. 27]. В таких випадках, розмежування можливе лише на основі принципів і норм міжнародного права, яке оформлюється договірним закріпленням. Тобто здійснюється поділ, який раніше був неподілений між сторонами, внаслідок зустрічі і накладення прав двох чи більше правових титулів без узгодженого між ними скорочення прав на морську просторову територію кожного з них [4, с. 28]. Різне ставлення сторін до міжнародних методів делімітації у морському праві узгоджується сторонами шляхом договірної процедури встановлення меж морських кордонів в районах такого розмежування.

Втім є принципи делімітації, які прямо не передбачені в нормах права, проте впливають з вище зазначених принципів та визнані судовою практикою.

Таким є принцип природного продовження. Він впливає з конвенційного визначення континентального шельфу та судової практики Міжнародного суду ООН, вперше у англо-норвезькій справі про рибальство про те, що «сама земля надає прибережній державі право на води» [5, р. 584]. Концепція була використана не лише для того, щоб забезпечити теоретичну основу для визначення континентального шельфу, але й для пояснення природи прав, що здійснюються на ньому. Принцип природного продовження визначає право держави на континентальний шельф, який є природним продовженням її суходовної території під водою (ст. 76 Конвенції ООН 1982 року).

Принцип непосягання на територіальні права третіх держав передбачає, що делімітація не повинна завдавати шкоди правам інших прибережних держав. Принцип непосягання є одним із важливих принципів морського права про розмежування морського простору, який бере початок від концепції принципу природного продовження. Міжнародний суд ООН у справах Північного моря підтвердив, що розмежування морського простору має здійснюватися «без втручання». на природне продовження суходов-

ної території іншого» [6, с. 47]. Це означає, що держави, реалізуючи свої права на своїх континентальних шельфах, не повинні посягати на природне продовження континентального шельфу інших держав, що мають один геологічний континентальний шельф [6, с. 47].

Prosper Weil стверджує, що принцип відмови від посягань має негативні та позитивні аспекти, оскільки держави мають право користуватися власною морською проекцією і не повинні безпідставно посягати на проекцію інших держав [6, с. 47]. Міжнародний суд у справі «Мальта проти Лівії» підтвердив, що невтручання розглядається не лише як «відповідна обставина», а й як «справедливий принцип», який вимагає коригування попередньої рівновіддаленої лінії або переходу до інших методів розмежування [7].

Принцип пропорційності в праві делімітації морських кордонів був розроблений прецедентним правом. Рішення Міжнародного суду ООН у справах щодо континентального шельфу Північного моря було першим, у якому було розроблено концепцію принципу пропорційності [6, с. 34]. Застосування цього принципу в делімітації морських кордонів ґрунтується на географічних параметрах, суть якого полягає у забезпеченні того, щоб розподіл морських просторів між державами був справедливим і відповідав загальному співвідношенню довжини узбережжя сторін до розподіленого морського простору.

У міжнародній практиці існують випадки, коли держави не дотримувалися встановлених принципів делімітації морських кордонів, що призводило до виникнення спорів, які розглядалися в міжнародних судах та арбітражах. Міжнародні спори, що виникають на основі застосування Конвенції ООН з морського права 1982 року, можуть розглядатися такими органами, як: Міжнародний трибунал ООН з морського права, Міжнародний Суд ООН, Арбітражний трибунал, створений відповідно до Додатку VII Конвенції ООН 1982 року, Спеціальний арбітражний трибунал відповідно до Додатку VIII Конвенції ООН 1982 року (розглядає специфічні питання, такі як рибальство, захист морського середовища, наукові дослідження та судноплавство).

Міжнародний трибунал з морського права (далі – МТМП) є загальною судовою установою для вирішення спорів між державами, які ратифікували Конвенцію ООН 1982 року та визнали його юрисдикцію або між державами, які подали спільну заяву про розгляд спору. У Справі № 16 «Суперечка щодо розмежування морської кор-

дону між Бангладеш та М'янмою в Бенгальській бухті» [8], МТМП розглядав спір про розмежування територіального моря, виключної економічної зони та континентального шельфу в Бенгальській затоці. Основною проблемою цього спору було визначення справедливої делімітації морських просторів між двома сусідніми прибережними державами. Обидві держави використовували різні методи делімітації: Бангладеш наполягала на застосуванні принципу справедливості, а М'янма – на суворому застосуванні принципу серединної лінії. Розбіжності між країнами виникли через географічну конфігурацію узбережжя Бенгальської затоки, де берегова лінія Бангладеш мала увігнутий характер, що, на думку Бангладеш, ставило її в несправедливе становище. В своєму рішенні суд застосував метод рівновіддаленої лінії з незначними корекціями, щоб досягти справедливості. Було вирішено, що делімітація має враховувати географічні особливості, і в результаті була проведена корекція лінії на користь Бангладеш. Трибунал застосував триетапний підхід у визначенні морських кордонів: 1) побудова рівновіддаленої лінії, 2) коригування цієї лінії, щоб врахувати увігнутість узбережжя Бангладеш, 3) проведення тесту пропорційності, який підтвердив справедливості розмежувальної лінії [8]. Таким чином, МТМП виніс рішення, яке базувалося на принципах справедливості та врахуванні географічних особливостей.

Міжнародний Суд ООН має ширшу юрисдикцію в міжнародному праві, але також розглядає питання, пов'язані з морським правом. Він може розглядати спори, якщо обидві сторони погодилися передати справу на його розгляд. До прикладу в «Справі про делімітацію в Чорному морі (Румунія проти України, 2009 р.)», розглянутій Міжнародним судом ООН, важливу роль відіграв принцип пропорційності на фінальному етапі процесу делімітації морського кордону [9]. Спір стосувався, зокрема, впливу острова Зміїний на делімітацію, як специфічного географічного фактора. Україна наполягала на тому, що острів має повне право на морські простори, проте суд погодився з аргументами Румунії, що він не повинен впливати на розподіл у повному обсязі. Острів Зміїний отримав лише обмежений 12-мильний територіальний пояс, що відповідало принципу пропорційності. Також, суд враховував співвідношення берегових ліній: довжина узбережжя Румунії (248 км) була суттєво меншою, ніж узбережжя України (705 км), що вплинуло на пропорційний розподіл морських просторів. На завершальному етапі суд

застосував пропорційний принцип, перевіряючи, чи відповідає співвідношення розподілених морських просторів співвідношенню берегових ліній обох держав, що у підсумку було визнано – розподіл території є пропорційним і відповідав географічним реаліям [9].

Арбітражний трибунал, створений відповідно до Додатку VII Конвенції ООН 1982 року, розглядає спори якщо одна зі сторін спору не визнає обов'язкову юрисдикцію МТМП чи Міжнародного Суду ООН. Арбітражна процедура є більш гнучкою і дозволяє сторонам обирати арбітрів.

Спір між Філіппінами та Китаєм щодо Південно-Китайського моря (2016 р.) [10], який розглянутий Постійною палатою третейського суду (далі – ППТС) в Гаазі, був однією з найважливіших справ у контексті делімітації морських просторів і тлумачення Конвенції ООН 1982 року. Основна проблема полягала в конфлікті між територіальними претензіями Китаю та правами Філіппін на використання морських ресурсів. Китай стверджував, що його історичні права в межах так званої «дев'ятипунктирної лінії» дають йому суверенітет над майже всім Південно-Китайським морем. Філіппіни заперечували цю позицію, заявляючи, що такі претензії суперечать Конвенції ООН 1982 року і порушують права інших прибережних держав, включаючи їхні. Арбітраж розглядав, чи є окремі об'єкти (риф, острів, скеля чи підводний простір) в Південно-Китайському морі такими, що мають право на територіальне море, виключну економічну зону чи континентальний шельф. Оскільки, Китай створював штучні острови, щоб розширити свою юрисдикцію Арбітраж визначив, що більшість морських утворень у спірній зоні (зокрема, рифи Спратлі) є скелями або нижчими за рівень води під час припливу. Це означає, що вони не створюють виключну економічну зону або континентального шельфу, а лише право на 12 морських миль територіального моря (якщо вони є надводними під час припливу). Суд підтримав позицію Філіппін і визнав незаконними більшість претензій Китаю. Однак, Китай не визнав юрисдикцію арбітражу та відмовився виконувати його рішення, заявивши, що спір слід вирішувати через двосторонні переговори, оскільки дотримується принципу «*pacta sunt servanda*» (добровільне виконання міжнародних зобов'язань) [11].

Це рішення ППТС стало важливим прецедентом у міжнародному морському праві, але відсутність механізму примусового виконання підкреслила обмеження міжнародного арбітражу в подібних спорах.



Таким чином, основними органами для вирішення спорів за Конвенцією ООН 1982 року є МТП, Міжнародний Суд ООН та арбітражні трибунали, які діють відповідно до її положень. Конвенція ООН 1982 року встановлює загальні принципи делімітації морських кордонів, але не надає детальних методів або конкретних критеріїв для їх визначення. Це призводить до різного тлумачення та застосування положень Конвенції державами, що, у свою чергу, стає причиною міжнародних спорів.

Так, Конвенція ООН 1982 року не встановлює конкретного методу делімітації морських кордонів між державами, залишаючи це питання для домовленостей між сторонами на основі міжнародного права з метою досягнення справедливого рішення. Це призвело до численних спорів, які розглядалися в міжнародних судах (Справа «Румунія проти України» щодо делімітації в Чорному морі 2009 р., оскільки сторони не могли досягти згоди самостійно керуючись положеннями Конвенції ООН 1982 року [9]; Справа про делімітацію континентального шельфу між Лівією та Мальтою 1985 р., де Лівія наполягала на врахуванні принципу природного продовження, тоді як Мальта виступала за застосування середньої лінії. Міжнародний Суд ООН постановив, що жоден з методів не є переважним, і підкреслив важливість врахування особливих обставин для досягнення справедливого результату [12]).

Також існує невизначеність у застосуванні принципу справедливості. Конвенція передбачає, що делімітація повинна здійснюватися на основі досягнення справедливого рішення, але не надає чітких критеріїв для визначення цієї справедливості. Це може призводити до суб'єктивних тлумачень та спорів між державами (Справа про розмежування територіальних вод та морських просторів у Перській затоці, зокрема навколо островів Хавар, рифів Кашкан і Джанан між Катаром та Бахрейном 2001 р., де Міжнародний Суд ООН розглядав питання делімітації морських кордонів та застосування принципу справедливості. Суд застосував принцип рівновіддаленості як базову методику для проведення лінії розмежування територіальних вод між двома державами. Проте рівновіддаленість була скоригована для забезпечення справедливого розмежування через географічні особливості території [13]).

Відсутність у Конвенції ООН 1982 року чіткого визначення правового статусу певних географічних об'єктів призводить до суб'єктивного їх тлумачення державами на свою користь, що породжує

спори з делімітації морських просторів. Конвенція ООН 1982 року не надає детальних критеріїв для визначення правового статусу різних географічних об'єктів, таких як острови, скелі чи мілини, штучні острови, установки та споруди, що створює невизначеність у їх регулюванні та можуть впливати на делімітацію морських зон.

Прикладом цього є вже згадана у статті справа «Філіппіни проти Китаю» (2016 р.) щодо Південно-Китайського моря, де Арбітражний трибунал розглядав питання правового статусу різних морських об'єктів та їх впливу на делімітацію [10].

Ці приклади демонструють, що відсутність чітких методів та критеріїв у Конвенції ООН 1982 року щодо делімітації морських кордонів створює правові прогалини, які виявляються та підтверджуються міжнародною судовою практикою.

Також слід звернути увагу на проблему відсутності чіткого механізму вирішення спорів. Хоча Конвенція ООН 1982 року передбачає механізми вирішення спорів, на практиці вони не завжди є ефективними, особливо коли сторони не визнають юрисдикцію міжнародних судових органів.

Прикладом є Справа щодо морської території та виключної економічної зони «Коста-Рика проти Нікарагуа» 2018 р. Незважаючи на наявність механізмів у КМП-82, спір тривав тривалий час через розбіжності між сторонами щодо юрисдикції та процедур вирішення спору [14].

У міжнародній практиці існують випадки, коли держави, які не ратифікували або не підписали Конвенцію ООН 1982 року, брали участь у спорах щодо делімітації морських кордонів. Найбільш помітним прикладом є Сполучені Штати Америки, які підписали, але не ратифікували Конвенцію. Як наслідок, США не є стороною Конвенції ООН 1982 року, але дотримуються багатьох її положень як норм звичаєвого міжнародного права. У 2023 році США оголосили про розширення свого континентального шельфу на 1 мільйон квадратних кілометрів, посилаючись на положення Конвенції ООН 1982 року щодо визначення меж континентального шельфу. Замість подання позову до міжнародної комісії, США в односторонньому порядку визначили кордон [15]. Це рішення може призвести до потенційних спорів з іншими державами щодо прав на морські ресурси в цих районах.

В цьому проблемному аспекті, також варто звернути увагу на спір між Туреччиною та Грецією щодо делімітації морських просторів в Егейському морі. Туреччина не є стороною Конвенції ООН 1982 року, тоді як Греція ратифікувала її. Цей

спір охоплює питання розмежування континентального шельфу, визначення меж виключної економічної зони та ширини територіальних вод [16]. Незважаючи на численні раунди переговорів, остаточного вирішення цього питання досі не досягнуто.

Ці приклади підкреслюють складність делімітації морських кордонів між державами, які мають різний статус щодо Конвенції ООН 1982 року, та важливість пошуку взаємоприйнятних рішень на основі міжнародного права та двосторонніх переговорів.

Як наслідок, бачимо необхідність у подальшому уточненні та розвитку положень Конвенції ООН 1982 року для забезпечення більшої чіткості та ефективності в регулюванні морських питань.

**Висновки.** Хоча Конвенція ООН з морського права регулює всі сегменти морського питання, положення щодо делімітації морських кордонів не є чітко визначеними та чіткими. Конвенція передбачає, що процес розмежування різних морських зон між державами залежить від укладеної між ними угоди на основі міжнародного права з метою досягнення справедливого рішення.

Це положення наказує сторонам спору взяти на себе ініціативу між ними та спочатку укласти угоду на справедливій основі. Однак, Конвенція ООН 1982 року не передбачає жодної чіткої процедури розмежування, якої слід дотримуватися. Якщо сторона спору не може досягти згоди, вона може перейти до процедури врегулювання спору відповідно до Конвенції ООН 1982 року, зазначеної в її розділі XV.

Наведені у статті судові справи демонструють складність процесу делімітації морських кордонів та важливість врахування географічних, економічних та інших особливих обставин для досягнення справедливого та взаємоприйнятного результату.

Делімітація морських кордонів є складним процесом, що вимагає комплексного підходу, врахування міжнародних норм та практики міжнародних судів. Важливу роль у вирішенні спорів відіграє практика Міжнародного суду ООН та Міжнародного трибуналу з морського права, які тлумачать і застосовують зазначені принципи делімітації в своїх рішеннях.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. United Nations Convention on the Law of the Sea. URL: [https://www.un.org/depts/los/convention\\_agreements/texts/unclos/unclos\\_e.pdf](https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf)
2. Tullio Treves. 1958 GENEVA CONVENTIONS ON THE LAW OF THE SEA. *United Nations Audiovisual Library of International Law*. URL: [https://legal.un.org/avl/pdf/ha/gclos/gclos\\_e.pdf](https://legal.un.org/avl/pdf/ha/gclos/gclos_e.pdf)
3. Територія і кордони у міжнародному праві : навчальний посібник / Ю. А. Дем'янюк, Д. А. Купрієнко, О. В. Діденко [та ін.]. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2014. 232 с. URL: <https://dpspace.nadpsu.edu.ua/bitstream/123456789/2514/1/%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D1%96%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B4%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D1%83%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D1%96.pdf>
4. Дмитриченко І. В. Розмежування морських просторів між прибережними державами у міжнародному морському праві: теорія і практика: дис. ... канд. юр. наук. 12.00.11. Київ. 2003. 239 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0403U001205>
5. Jin-Hyun Paik. The Origin of the Principle of Natural Prolongation: North Sea Continental Shelf Cases Revisited. P. 583–594. URL: [https://doi.org/10.1163/9789004283787\\_034](https://doi.org/10.1163/9789004283787_034)
6. Ibrahim Ahmed EL Diwany. Legal Rules Applicable to the Equitable Maritime Boundaries Delimitation in the Eastern Mediterranean Sea: An Egyptian Perspective. *United Nations – The Nippon Foundation of Japan Fellowship Programme 2018*. URL: [https://www.un.org/oceancapacity/sites/www.un.org.oceancapacity/files/elidiwany\\_ibrahim\\_un-nippon\\_researchpaper\\_15dec2018.pdf](https://www.un.org/oceancapacity/sites/www.un.org.oceancapacity/files/elidiwany_ibrahim_un-nippon_researchpaper_15dec2018.pdf)
7. International Court of Justice, Continental Shelf (Libya/Malta) Case, Judgment, I.C.J. Reports 1985. URL: [https://www.worldcourts.com/icj/eng/decisions/1985.06.03\\_continental\\_shelf.htm](https://www.worldcourts.com/icj/eng/decisions/1985.06.03_continental_shelf.htm)
8. Delimitation of the maritime boundary in the Bay of Bengal (Bangladesh/Myanmar), Judgment, ITLOS Reports 2012, p.4. URL: [https://www.itlos.org/fileadmin/itlos/documents/cases/case\\_no\\_16/published/C16-J-14\\_mar\\_12.pdf](https://www.itlos.org/fileadmin/itlos/documents/cases/case_no_16/published/C16-J-14_mar_12.pdf)
9. Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine), Judgment, I.C.J. Reports 2009, p. 61. URL: [https://www.worldcourts.com/icj/eng/decisions/2009.06.02\\_black\\_sea\\_maritime\\_delimitation.pdf](https://www.worldcourts.com/icj/eng/decisions/2009.06.02_black_sea_maritime_delimitation.pdf)
10. The South China Sea Arbitration (The Republic of Philippines v. The People's Republic of China). *Permanent Court of Arbitration*. URL: <https://pca-cpa.org/en/cases/7/>
11. Динаміка конфлікту в Південнокитайському морі, 13.09.2024. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyn/dynamika-konfliktu-v-pivdennokityayskomu-mori>
12. Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/ Malta), Judgment, I.C.J. Reports 1985, p. 13. URL: [https://www.worldcourts.com/icj/eng/decisions/1985.06.03\\_continental\\_shelf.htm](https://www.worldcourts.com/icj/eng/decisions/1985.06.03_continental_shelf.htm)
13. Judgment of 16 March 2001, Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain). *International Court of Justice*. URL: <https://www.icj-cij.org/node/103159>
14. Eric TREMOLADA ALVAREZ. The land and maritime delimitation of the court of the hague in the affairs of costa rica v. nicaragua, in light of their proposals (february 2, 2018). *Paix et Sécurité Internationales – Journal of International Law and International Relations*. no. 7, 2019. URL: <https://portal.amelica.org/ameli/journal/474/4742149002/html/>
15. США оголосили свої претензії на території в Арктиці та Беринговому морі. 25.12.2023. *New Format*. URL: <https://newformat.info/news/ssha-oholosyly-svoi-pretenzii-na-terytorii-v-arktytsi-ta-berynhovomu-mori/>

16. К. Федоренко. Спирні моря. 31.07.2020. *ZN,UA*. URL: [https://zn.ua/ukr/international/spirni-morja.html?utm\\_source=chatgpt.com](https://zn.ua/ukr/international/spirni-morja.html?utm_source=chatgpt.com)
17. Півторак, Г. Ф. Сучасні проблеми делімітації та співробітництва держав із протилежними та суміжними побережжями в межах виключної (морської) економічної зони України. *Київський часопис права*. №4 (2021). 311–316. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2021.4.48>
18. Бойко І. С. Міжнародне прецедентне право: теорія та практика (рішення міжнародного суду ООН щодо морських територіальних спорів). *Право і суспільство*. 2017. № 6. С. 199–204.

**Романюк Віталія Анатоліївна**

**Принципи делімітації морських кордонів: практика міжнародних судів та арбітражів**

Стаття присвячена комплексному дослідженню правових засад визначення морських кордонів між державами у міжнародному праві. У роботі розглянуто ключові принципи делімітації, серед яких принцип середньої лінії, принцип справедливого розподілу, принцип домовленості між сторонами, а також інші фундаментальні положення, закріплені у Конвенції ООН з морського права 1982 року.

Здійснено ґрунтовний аналіз судової практики міжнародних судових та арбітражних органів, таких як Міжнародний Суд ООН та Міжнародний трибунал з морського права. Особлива увага приділена аналізу рішень, які мали значний вплив на формування сучасних підходів до делімітації морських просторів. Серед розглянутих прецедентів важливе місце займають справи «Румунія проти України» щодо розмежування морських просторів у Чорному морі та «Філіппіни проти Китаю» стосовно Південно-Китайського моря.

У статті розкрито методологічні підходи до делімітації морських просторів, а також обговорено проблеми, що виникають через різне тлумачення державами норм міжнародного права. Зокрема, зосереджено увагу на ситуації, коли порушення правових принципів делімітації призводило до виникнення міжнародних конфліктів та судових розглядів.

Особливу увагу приділено питанню взаємодії між державами у процесі укладення договорів про делімітацію морських кордонів та впливу судових рішень на формування договірної практики. Підкреслено значення принципу справедливості та врахування географічних, економічних та екологічних обставин при визначенні морських кордонів.

Дослідження також висвітлює сучасні виклики у сфері делімітації морських просторів, включно із зростаючим тиском на природні ресурси та загостренням геополітичної ситуації. Особливий акцент зроблено на потребі вдосконалення правових механізмів та інструментів вирішення спорів. Дослідження демонструє, що міжнародна судова практика сприяє зміцненню принципу верховенства права у морському праві, хоча існують прогалини та виклики у його застосуванні. Робота акцентує на необхідності подальшого вдосконалення правових механізмів розмежування морських просторів, зокрема враховуючи сучасні геополітичні зміни та тиск на природні ресурси.

**Ключові слова:** морські кордони, морське право, морські спори, морська делімітація, принципи делімітації, Постійна палата третейського суду, Міжнародний трибунал з морського права.

**Romaniuk Vitaliia**

**Principles of delimitation of maritime boundaries: practice of international courts and arbitrations**

The article is devoted to a comprehensive study of the legal foundations for determining maritime boundaries between states under international law. It examines key principles of delimitation, including the equidistance principle, the principle of equitable distribution, the principle of agreement between parties, and other fundamental provisions enshrined in the 1982 United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS).

A thorough analysis of the judicial practice of international courts and arbitration bodies, such as the International Court of Justice (ICJ) and the International Tribunal for the Law of the Sea (ITLOS), is conducted. Particular attention is paid to decisions that have significantly influenced the development of modern approaches to maritime delimitation. Notable among these precedents are the cases of "Romania v. Ukraine" concerning the delimitation of maritime spaces in the Black Sea and "The Philippines v. China" regarding the South China Sea.

The article explores methodological approaches to maritime delimitation and discusses challenges arising from states' differing interpretations of international legal norms. In particular, it highlights situations where violations of delimitation principles have led to international conflicts and legal disputes.

Special attention is given to the interaction between states during the negotiation of agreements on maritime boundary delimitation and the influence of judicial decisions on treaty-making practices. The significance of the principle of equity and the consideration of geographical, economic, and environmental factors in determining maritime boundaries are emphasized.

The study also addresses contemporary challenges in the field of maritime delimitation, including increasing pressure on natural resources and the escalation of geopolitical tensions. A special focus is placed on the need to improve legal mechanisms and dispute resolution tools.

The research demonstrates that international judicial practice contributes to strengthening the rule of law in maritime law, although gaps and challenges in its application persist. The study underscores the need for further refinement of legal mechanisms for maritime boundary delimitation, particularly in light of contemporary geopolitical changes and the growing demand for natural resources.

**Key words:** maritime boundaries, Law of the Sea, maritime disputes, maritime delimitation, principles of delimitation, Permanent Court of Arbitration, International Tribunal for the Law of the Sea.